

Leo Yding Sørensen, som er født på Vråvej 7, har skrevet fyldige artikler om gårdene i Vrå. Da gårdene i Vrå på nær nogle får år har hørt under Tårupgård, har han valgt også at skrive lidt om Tårupgård

Tårupgård

Tårupgård er en hovedgård beliggende i Tårup sogn, Fjends herred, vest for Limfjorden i Viborg amt. Alle 6 gårde i Vrå bylav, Pederstrup sogn, var før ophævelsen af Stavnsbåndet og udskiftningen af jorderne ejet af Tårupgård helt tilbage i tidlig middelalder. Gårdene i Pederstrup bylav, Pederstrup sogn, var derimod ejet af Sødal hovedgård helt tilbage i tidlig middelalder, da fæstevæsenet begyndte

Ifølge skriftlige kilder overlod eller solgte ejeren af Tårupgård fra 1642 til 1661, Ingeborg Parsbjerg, Vrå jorderne til broderen Verner Parsbjerg på Sødal i 1642. og at han på et senere tidspunkt inden han døde i 1663, tilbageførte Vrå jorderne til Tårupgård. Hvor mange gårdfæstere, der var i Vrå på dette tidspunkt, vides ikke med sikkerhed. Nogle kilder siger „Vrå gården” og andre nævner 2 fæstere. Men med svenskekrigene 1657 – 1660 under kong Frederik III, hvor Danmark mistede Skåne, Halland, Blekinge for altid og Bornholm for en kort periode, var det en utrolig fattig periode. Skriftlige kilder beretter således om sogne, der uddøde, og herunder nævnes Vammen, Rødding og Pederstrup sogne. Om det var baggrunden for, at Ingeborg Parsbjerg overlod Vrå jorderne til Broderen på Sødal for en kort periode, vides ikke, men usandsynlig er det ikke.

I forbindelse med udskiftningen af jorderne i Vrå bylav i begyndelsen af 1800tallet blev gårdene med matr. nr. 1a – 3a + 6a liggende i Vrå by, og deres jorder lå – og ligger omkring Vrå by, medens gårdene med matr. nr. 4a og 5a blev flyttet vestpå, og deres jorder er jorderne, der ligger vestpå ud mod Løvel by's jorder.

I 1700 tallet var Tårupgård en betydelig hovedgård med 35 tønder hartkorn svarende til ca. 900 ha samt 236 tønder hartkorn i fæstegods svarende til ca. 6.000 ha. Denne fordeling af jorden på godsjord og fæstejord svarer meget godt til gennemsnittet for hele landet, som ifølge Birgit Løgstrup var 10 pct. godsjord og 90 pct. fæstejord.

Det meste af dette fæstegods blev solgt fortrinsvis til fæsterne i de første 10-15 år efter Statsbankerotten i 1813 og fredsslutningen med Sverige i 1814, hvor Danmark måtte afstå Norge, der havde været dansk territorium siden 1380. Grønland, Island og Færøerne, der også var norsk før 1380, forblev dog dansk territorium.

Statsbankerotten betegner den alvorlige penge- og finanspolitiske situation, som Danmark var kommet i som følge af landets kostbare deltagelse i Napolonskrigene. Finansieringen af dette havde medført en voldsom inflation, der især ramte landet efter 1810. Statsbankerotten er den almindeligt brugte betegnelse af situationen omkring den finansielle krise, selvom der ikke var tale om en egentlig bankerot eller konkurs.

Elementer af Tårupgårds historie.

Gården er sikkert grundlagt omkring 1200-tallet, hvor mange godser og len opstod, men det første sikre kendskab, man har til Tårupgård, er fra 1408, da kongen i Danmark, Norge og Sverige hed

Erik af Pommern og dronning Margrethe den første var den faktiske regent. Da blev Tårupgård ejet af Kaas familien, som havde den de næste ca. 240 år.

Efter en kort periode med andre adelige ejere blev der etableret en stiftelse ved navn Den Tårupgårdske stiftelse, som havde til hovedopgave at understøtte adelige jomfruer.

I 1806 blev gården solgt medens stiftelsen bestod. Den nye ejer var kaptain E.C.Müller, som fik økonomiske vanskeligheder, og han solgte en stor del af fæstegodset. Gården kom på tvangsauktion i 1823. Vrå gårdene 4a, 5a og 6 a nåede han at få solgt til fæsterne inden tvangsauktionen.

Den nye ejer af Tårupgård hed Lorens Frederik Bahnson, og han solgte fæstegodset til matr. nr. 1a, 2a og 3a omkring midten af 1820erne. Men også Bahnson familien måtte gå fra Gården, og Tårupgård blev i 1899 overtaget af Landmandsbanken. Banken solgte gården videre til en entreprenør, der må betegnes som en godsslagter. Fra 1899 til 1930 var der hele 16 forskellige ejere.

I 1930 blev gården overtaget af proprietær Søren Birkegård, som udstykkede flere af de tilbageblevne arealer til statshusmandsbrug. Søren Birkegård solgte gården i 1941 til Staten, og herefter fulgte en årrække, hvor der bl.a. var statsungdomslejr og lejr for krigsflygtninge.

I 1948, da krigsflygtningene var væk, tog den tidligere forstander for statsungdomslejren, Jørgen Rosendahl, initiativet til en efterskole, og det var der frem til 2005.

I 2005 blev Tårupgård solgt til fiskedirektør Peter Vognsen Nørgaard, der bruger Tårupgård til bolig og til udlejning.

Kilder:

Kancellibreve fra 1600tallet

Nettet.

Politikens Danmarkshistorie

Løgstrup, Birgit: Bondens frisættelse. De danske landboreformer 1750-1810

Spanggaard, Helmut: Artikel i Viborg Stifts Folkeblad: Mægtige mænd på Tårupgård.

22.1.2020/ys